

דניאל פרידמאן • לא כצעתה

דיכטר והגבלת בג"ץ

לאחרונה יצא השר דיכטר בקריאה להגביל את התערבות בג"ץ. זאת, לאחר שבג"ץ פסל בריב רעות החלטה של השר דיכטר למנות את תת גיצב בג"ץ סאו לתפקיד במטהו. לא ארון בפסק הדין לגור פו, אתייחס רק לתגובות לדבריו של דיכטר. השופט ברימוס אליהו מצא הקדיש לנושא מאמר שבו גרס, שדיכטר "נכשל בהחלטאות אומללה". הוא איים לפ" גוע בסמכות בג"ץ, ולדעת מצא ראוי שדיכטר יח" זור בו מדבריו הקשים, אך גם חזרה בתשובה לא תפיג לחלוטין את "הרושם החמור שהותירו דבריו".

דיכטר איננו היחיד המבקש להגביל את בג"ץ. השר פט (ברימוס) לגרדי התריע לא אחת בפני הרחבת הי" תר של עילות ההתערבות של בג"ץ. פרופ' אמנון רובי" נשטיין הביע דעה שבג"ץ הרחיק לכת בסמכויות שני" טל לעצמו, ופרופ' שמעון שטרית מציע להגביל בחקי" קה את כוחו של בית המשפט להתערב בחקיקת הכנסת ולהציב רדישה ל"זכות עמידה" כתנאי לפנייה לבג"ץ. השופט מצא מבקר גם הצעה זו, וגורס שקבלתה "תחזיר את הרמוקרטיה שלנו יותר מ-30 שנה לאחור".

ראוי להדגיש: אין כל דופי בכך ששר בממשלה מעלה את שאלת היקף סמכותו של בג"ץ. עקרין היסוד במדינה דמוקרטית הוא שהפרלמנט (אצלנו הכנסת) הוא המוסד המחוקק, הקובע את הנורמות הכלליות. בתי המשפט עוסקים ביישום החוק ובפ" רשנותו. כמסגרת זו יש בידם תחום מסוים המאפ" שר להם לקבוע נורמות כלליות (למעשה, לחוקק). אולם תחום החקיקה הוא תחומה של הכנסת. לפי" כך, אם קבע בית המשפט (כלומר חוקק) נורמה כל" לית שאיננה נראית לכנסת, היא חופשית לבטלה או לשנותה. כך אירע אצלנו בעבר לא אחת ואיש לא העלה על הדעת שיש בכך פסול.

אלא שבינתיים חל אצלנו שיבוש מערכות. בית המשפט העליון הרחיב את סמכותו, יצר עי" לת התערבות של חוסר סבירות, פסק שהוא מוס" מך לבטל את חוקי הכנסת וגלש הן לתחום הכנסת והן לתחום הממשלה (הרשות המבצעת). הוא הת" רגל למצב הפגום החדש באופן שכל ניסיון הולם לתקנו נראה לו כפגיעה.

השופט מצא מתנגד גם להגבלת הפיקוח של בג"ץ על חקיקת הכנסת. מה יקרה, הוא שואל, אם חוק לא חוקתי יפגע בזכויות הפרט? הקושיה הנג" דית היא מה יקרה אם בג"ץ יבטל חוק סביר והגיו" גי ויגרום בכך בזקים בלתי הפיכים ואולי הרס מדי" נת ישראל כמדינה יהודית? לאחרונה היינו כפסע ממצב זה, כאשר על חודו של קול נמנע ביטול החוק בעניין זכות הכניסה לישראל של פלסטינים באמצ" עות נישואים לישראלים.

מצא חושש שהגבלת סמכות בג"ץ "תחזיר את הרמוקרטיה שלנו יותר מ-30 שנה לאחור". עיינ" תי בהרכב המפואר של בית המשפט העליון מל" פני כ-30 שנה. כיהנו בו, בין השאר, השופטים אג" רצט, זוסמן, לגרדי, חיים כהן, שמגה ומרים בן פור" רת. היה זה בימ"ש שאמון הציבור בו הרקיע שחקים, שלא חתר להרחבת יתר של סמכותו, וגרולתו לוותה בריסון עצמי, צניעות וענווה; היה זה בימ"ש שעור" צמתו המוסרית והאינטלקטואלית הגנה על זכויות האזרח ללא יומרה חובקת עולם. מותר להתגעגע לימים ההם. ■■■